KLIIMAMINISTEERIUM

Kliimaseaduse elurikkuse ja maakasutuse töörühma kohtumine

Tallinn 10. jaanuar 2024

Algus kell 10:05 lõpp kell 15.05

Juhatas: Antti Tooming
Protokollis: Elis Rumma (Civitta Eesti AS)

Võtsid osa: Taimo Aasma KLIM, Agne Aruväli KLIM, Dzein Aunre KLIM, Hardo Becker RMK, Ando Eelmaa Loodushoiu Fondi nõukogu esimees, Erametsaliidu juhatuse liige Parempoolsed, Ragne Erimäe KAUR, Herdis Fridolin KLIM, Aveliina Helm KLIM, Heiki Hepner Isamaa, Aleksei Jevgrafov Keskerakond, Mart Järvet Kaamos Energy, Mart Kiis KLIM, Hedy Eeriksoo KLIM, Carmen Kilvits Keskkonnaühenduste Koda, Marju Keis Keskkonnaamet, Kaie Kriiska Pangaliit, Maris Kruuse Maaelu Teadmuskeskus, Arpo Kullerkupp Eesti Erametsaliit, Jaan Lindmäe Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit, Pille Metspalu Eesti Planeerijate Ühing, Erki Niitlaan Eesti Turbaliit, Marti Piirimäe Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit, Merje Põlma ReM, Cris-Tiina Pärn Keskkonnauuringute Keskus, Meelis Seedre KLIM, Reeli Sildnik KLIM, Allan Sims EMÜ, Sigrid Soomlais KLIM (asendas keegi teine), Liina Steinberg Päästame Metsad MTÜ, Igor Taro Riigikogu Keskkonnakomisjoni esimees Eesti 200, Kalle Toomet ELVL, Ragnar Viikoja EPKK, Tiina Tosens EMÜ, Eleri Pulk KLIM, Leno Kuura KLIM, Merje Lesta KLIM, Raimo Pajula Märgalade Ühing (esindab Marko Kohv asemel), Helen Karu KAUR, Eve Suursild KAUR, Maia-Liisa Mürkel MTÜ Loomus, Kaarin Piiskoppel KLIM, Veljo Volke EOÜ, Kristine Hindriks REM, Maria Värton KLIM.
Veebis: Helen Sooväli-Sepping TalTech, Karin Radiko KLIM, Kersti Rannamäe ETL, Andri Haran MKM, Aivar Ruukel Eesti Loodusturismi Ühing, Meelis Uustal Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet, Rando Kängsepp RaM, Priit Põllumäe Parempoolsed, Indrek Laas KAUR, Elena Sapp EPKK, Taivo Denks KAUR, Eve Altrov Reformierakond, Mati Valgepea KAUR, Taimar Ala KAUR, Liis Keerberg (EOÜ), Meelis Lindsaar EPKK, Marju Keis Keskkonnaamet, Marcus Ehasoo Vabaühenduste Liit, Kristi Klaas KLIM, Kaisa Vahtmäe EPKK, Rita Annus Eesti Keskkonnauuringute Keskus, Maria Värton KLIM, Ott Kasuri ELVL, Liis Keerberg (EOÜ), Silvia Lotman (ELF), Riin Ehin Rohelised, Jüri Tiidermann (Turbaliit)

Päevakord

1. Sissejuhatus (Antti Tooming, Kliimaministeerium)
2. Kasvuhoonegaaside inventuuri andmed maakasutuses (Eesti Keskkonnauuringute Keskus, Keskkonnaagentuur)
3. Eesti kliimaeesmärgid; võimalused maakasutuse KHG heite vähendamiseks ja sidumise suurendamiseks (Mart Kiis, Kliimaministeerium)
4. Arutelu: kasvuhoonegaaside heite vähendamise ja sidumise suurendamise võimalused (metsamaa, puittooted, maahõive ja muu maakasutus, märgalad)

    a. Milliseid tegevusi või meetmeid peate selles kategoorias kliimamuutuste leevendamise vaatest olulisemateks?
    b. Millised on seejuures võimalused sektorite konkurentsivõime tõstmiseks?
5. Sissejuhatus elurikkuse ja kliimamuutustega kohanemise arutelusse (Taimo Aasma, Kliimaministeerium)
6. Arutelu: elurikkus ja kliimamuutustega kohanemine
    a. Millised elurikkuse seisundi parandamiseks vajalikud põhimõtted on tarvis sõnastada või tegevused ellu viia, et kliimamuutuste leevendamine ja elurikkuse seisundi parandamine toimiksid sünergias?
    b. Kuidas tagada sektorite kliimamuutustega kohanemine juhul, kui kliimamuutusi ei suudeta piisavalt leevendada? Millised on kohanemisega seotud vajadused ja võimalused?

I Töörühma juhi sissejuhatus
Sissejuhatus (Antti Tooming, Kliimaministeerium)
Slaidid

II Kasvuhoonegaaside inventuuri andmed maakasutuses (Keskkonnaagentuur)
Slaidid

Esitluse tegid:
Cris-Tiina Pärn, Kasvuhoonegaaside aruandluse koordinaator
Eve Suursild, Keskkonnaagentuuri Metsaosakond
Helen Karu, Keskkonnaagentuuri Metsaosakond
Madis Raudsaar, Keskkonnaagentuuri Metsaosakond

Mart Kiis, Kliimaministeeriumi Kliimaosakond
Tänane fookus on metsa, märgalade ja turba heitkogustel.
Ettepanek 2030. aastaks - kasvuhoonegaaside heide LULUCFis peab olema kompenseeritud vähemalt samaväärse sidumisega. Me teame, et sajandi keskpaigaks me tahame kliimaneutraalsust, mõju avaldumine võtab aega, sihi paikapanek on oluline juba praegu.

- Küsimus: Millest on hüpe prognoosis tingitud, et 2022. aastal metsandus sidus ja 2023 heitis?

Vastus Madis Raudsaar: Ma ei ütleks, et seal hüpe on, pigem oluline statistilisest varieeruvusest tulenev mõju. Pigem peaks vaatama pikema perioodi keskmist. Prognoosile avaldab mõju keskmine raiemaht, mis on võrreldes viimase kolme raiehooaja keskmisega natuke suurenenud. Järgmisel aastal see ilmselt natuke tõuseb. Silumist enam ei tehta.

- Küsimus: Tagasisilumine on prognoosis sees?

Vastus Madis Raudsaar: Silumist enam ei tehta.

- Küsimus: Täiendaks seda küsimust, et seal oli viieaastane periood, kus surnud biomass muutus koguaeg, oli siduv pool, muutus heitvaks pooleks, kuidas see juhtus, ja siis jälle siduvaks?

Vastus Madis Raudsaar: See on seotud raiemahtudega, suurenenud raiemahu tõttu vähenes hiljem ka surnud puidu maht. Kui raiuda rohkem, tekib vähem surnud puitu ning surnud puidu kogus metsas väheneb.

- Küsimus: Kas siin ei ole kommunikatsiooni muutmise koht Kliimaministeeriumil, kas me räägime heite vähendamisest või me räägime tootmismahtude vähendamisest?

Vastus Mart Kiis: Aitäh, väga hea tähelepanek, tegelikult oli siin sõnastatud aiandusturba kaevandamisest tuleneva heite vähendamine, tänasel päeval on see seotud tootmismahtudega, see on paraku see põhjus, miks seda nii on selgitatud. Me ei välista, et tegevus jätkub viisil, et meil on kliimaneutraalne turba tootmine, teeme sellest tootest midagi väga pikaajalist, kus süsinik talletuks pikaks ajaks. Täna aga peab rääkima heite vähendamise puhul tootmismahtudest.

- Küsimus: Ühest ettekandest tuli välja, et me ei võta oma kliimastatistikas arvesse imporditud puidust valmistatud püsitooteid. Küsimus on see, et kas me võtame oma kliimastatistikas arvesse enda eksporditud puitu, mida kasutatakse püsitoodete valmistamisel ja kui me seda ei tee, kas me ei saa siis aru, et meil tekib puidu tagavara kasutamisel statistikas väga suur andmelünk, eriti kui eeldada, et sedalaadi puidutoodete osakaal raiutavast metsast tulevikus võiks hüppeliselt kasvada.

Vastus Madis Raudsaar: Kui me ekspordime oma puitu, siis seda me arvestada ei saa. Seal on erinevaid arvestuse võimalusi, meie arvestame tooteid, mis on toodetud ainult Eestist pärit puidust. Võimalus on ka arvesse võtta kõiki tooteid, mis asuvad Eestis. See ei ole Eestile kasulik.

- Küsimus: Imporditud puidu statistikat ei propageeri, aga kui me ei võta statistikas arvesse eksporditud puitu, millest püsitooteid valmistatakse, siis laseme endale jalga. Tänapäeva metsa sertifitseerimissüsteemide järgi peaks olema üsna lihtne ära tõestada, mis sellest puidust saab, tõestuspõhistest andmetest.

Vastus Madis Raudsaar: Hetkel seda ei ole, aga uue raadamise määruse valguses võib see tulevikus võimalik olla.

- Küsimus: Andmete kogumise ja adekvaatsuse osas – kas ma saan õigesti aru, et metsas kasvava biomassi arvestuse SMI osas on seal suhteline viga +/- 3%. Kas süsiniku arvestuses arvestatakse samasugust mõõtemääramatust ja kuna ma sain aru, et metsas on kõige täpsemad mõõtmisandmed, millised on teiste valdkondade mõõtemääramatused ja kui suureks muutub määramatus prognoosides?

Vastus Madis Raudsaar: Metsamaa tagavara suhteline standardviga on poolteist %. Kuna me asume 0 ligiduses, siis on protsentuaalne viga väga suur. Euroopa tasemel on sellega lepitud, samas kõikidel kohtumistel see statistika probleem tuuakse ka välja.

- Küsimus: Poliitilisel tasandil me määramatusega absoluutselt ei arvesta, meil on konkreetsed numbrid, mis ei ole ju tegelikult teaduslikud faktid.
- Küsimus: Helenile küsimus, kas nende orgaaniliste muldade andmete täpsustamise osas on kavandatud ka Eesti mulla kaardi täpsustamine ja küsimuse laiendus, et kas ma tean õigesti, et SMI aruandluse punktides ei võeta mulla proove? Kas neid kavatsetakse võtma hakata?

Vastus Mart Kiis: Kiire kommentaarina, Kliimaministeeriumil on koos Keskkonnaagentuuriga üks mulla teadusprojekt kavandamisel, millega me lähme neid lünki ka täitma.

- Küsimus: Mis on tähtaeg?

Antti Tooming: Projekt hakkas juba, KAUR sellega tegeleb, seal ongi esimene eesmärk eriheited saada teada. Homme, ülehomme teeme avakoosoleku, prioriteet number üks on just need KHG alusandmed kätte saada.

III Arutelu: kasvuhoonegaaside heite vähendamise ja sidumise suurendamise võimalused (metsamaa, märgalad, maahõive ja muu maakasutus, puittooted)

Küsimused aruteluks:

- Kas on veel võimalikke meetmeid, mida juba ei mainitud?
- Millistel meetmetel on ühtaegu soodne mõju?
    - KHG heite vähendamisele, elurikkuse seisundile, Eesti majanduse konkurentsivõimele.

- Milliseid meetmeid ja millises järjestuses tuleks rakendada?
- Millised on meetmete rakendamiseks vajalikud eeldused (teadus- ja arendustöö, muutused riigi ja KOVide korralduses ning õigusruumi, jm)?

Grupp 1: Metsamaa rühm
Arutelu tulemused *(ülevaade arutelu käigus esile kerkinud teemadest, mitte lõplik meetmete loetelu või läbianalüüsitud ettepanekud)***:**

- Klassikaline metsakasvatus – terved metsad.
- Kiiresti kasvavad liigid (näiteks haab, kask), segamets, püsimets. Istandikud.
- Erametsa uuendamine, erametsa strateegia.
- Hooldusraied.
- Puuliigi valik: pikaajalised tooted, hästi kasvav mets, kahjustuste likvideerimine.
- Hõredad puistud on teema, mis seisab. Vajalik on otsus, mida nendega teha.
- „Hüljatud metsad" 30% umbes, kus omanik ei tea või ei taha, ei oska midagi teha. Tuleks nende omanikega ühendust võtta, et mis tegevusi tuleks teha.
- Maaparanduse mullasüsinik – paradigma, metsateed, kraavid.
- Metoodika ei pea olema LULUCFi oma.
- Väetamine puutuhaga.
- Raiemaht. Kuidas arvutada 100 aasta eesmärk. Kaitsemetsa % mis see võiks olla, raiemahu %.
- Elurikkus.

Grupp 2: Puittooted
Arutelu tulemused *(ülevaade arutelu käigus esile kerkinud teemadest, mitte lõplik meetmete loetelu või läbianalüüsitud ettepanekud)***:**

- Puidu keemiline väärindamine ja käsitlemine toormena (poliitiline toetus, millega saaks tagatud investeerimiskindlus).
- Kvaliteetse puitmaterjali kasvatamine, millest saab toota pikaaegseid tooteid.
- Asendusefektiga arvestamine.
- Püsimetsandus? Kuidas tagada kvaliteetne puitmaterjal, kui rakendada püsimetsandust?
- Avalike ehitiste hanketingimustes eelis puitehitistel, EPD
- Puitkäsitöö
- Toetada väikese ja keskmise suurusega ettevõtteid
- Istandike rajamine ja õigusruumi korrastamine
- Statistika korrigeerimine (eksport arvestusse)
- Iga meede peab toetama konkurentsivõimet
- Tasakaal ja keskkonnakahju vältimine
- Küttepuidu kohapealne väärindamine
- Maksusoodustus
- Erasektori nügimine ehitamisel puidu kasutamiseks

Grupp 3: Märgalade teemade arutelu tulemused *(ülevaade arutelu käigus esile kerkinud teemadest, mitte lõplik meetmete loetelu või läbianalüüsitud ettepanekud)***::**

- Aiandusturba tulevik – riik peaks lubade väljaandmise lõpetama, et uusi alasid ei saaks aiandusturba kaevandamiseks kasutusele võtta, turbakaevandamisest väljumise tähtajad paika, mahtude suunamine.
- Süsinikumaks (kas ainult turba kontekstis või laiemalt). See võiks kliima mõttes olla üks siseriiklik meede. KOVi ei laeku turbakaevandamisest tulusid, sellele peaks leidma lahenduse. Ressursimaks turbale peaks olema õiglasem.
- Suunata raha teadustegevusele, et leida alternatiiv aiandusturbale.

- Kas on võimalik seada lõpptähtaega turba kaevandamisele. 2050 tundub mõistlik kliimaneutraalsuse saavutamiseks.
- Kaevanduslubade peatamine.
- Majanduslike mõjude analüüs vajalik.
- Märgalaviljelus ühe taastamisalade kasutusalternatiivina (marjakasvatus).
- Turba kohaliku kasutuse suurendamine, väärindamine Eestis.
- Toidujulgeolek (ekspordiartikkel).
- Järkjärguline turbaalade taastamine.
- Uutele aladele lubade andmise välistamine.
- Puudub soode KHG bilanss Eestis
- Ammendatud turbaväljade metsastamise uuring – tuhaga väetamine.
- Eriheitetegurid korrastatud ja korrastamata freesväljadel.
- Elurikkuse ja kliimapoliitika eesmärgid peavad käima koos, metsastamise kiirem sidumine ei tohi tulla elurikkuse arvelt.
- Enne veetaseme tõstmist kaaluda ka ala muid kasutusvõimalusi.
- Elurikkuse taastamistööde arvestamine KHG arvutustes.
- Vähe ambitsioonikas eesmärk (lõpetada 2050).
- Ettepanek lõpetada kohe looduslike soode kaevandamine ja uute lubade andmine.
- Ekspordi vähendamine, soodustada kasutamist Eestis.
- Eesti enda turbakasutuse vajadus väike.
- Teadus - arendus pikaajalisteks toodeteks.
- Sood seovad vett, metsastamine võib rikkuda veerežiimi.
- Miks ei lähe looduslikule arengule jäetud sood arvesse KHG aruandes?
- Maakategooriate ülevaatamine, definitsioonid.
- Hästilagunenud turbale kasutuse leidmine.
- Teravik ekspordilt kohalikule väärindamisele.
- Metoodikate arendamine, sellega tegeleme. Sotsiaalne mõju, inimeste töökohtade ära kadumine jne.

Grupp 4: Maahõive ja muu maakasutus

Arutelu tulemused *(ülevaade arutelu käigus esile kerkinud teemadest, mitte lõplik meetmete loetelu või läbianalüüsitud ettepanekud)***:**

- Rohealad linnades - looduspõhised lahendused, kliimakindlad linnad, sadeveelahendused. Täna ei kajastu linnade rohealad ja looduspõhised lahendused LULUCF arvestuses, aga võiks
- Maahõive prioriseerimine (olemasolevate kahjustunud alade „taaskasutamine“, kasutus hall-alades, maahõive tasu laiendamine, maksusoodustused väiksema mõjuga alade eelistamisel arenduseks). Linnade tihendamine hallalade arvelt (sh sobilike kohtade kaardistamine) samal ajal rohealasid säilitades ja nende seisundit parandades. Linnade rohevõrgustiku tagamine, aiad kui linnalooduse sidusust toetavad alad ja rohevõrgustiku osad.
- Raadamise kompenseerimine, millal raadamine on vajalik/lubatud, millal peaks olema pigem välistatud? Kas raadamine diferentseerida? Kuidas eristada vajalikku ja mittevajalikku raadamist?
- Oskuslik elurikkust, looduse hüvesid, maahõive mõjusid, liikuvust ja tänapäevast elukeskkonda põimiv ruumiline planeerimine.
- Mitmeotstarbeline maakasutus kus võimalik: taastuvenergialahenduste ja infrastruktuurirajatiste põimimine kahjustunud ökosüsteemide taastamisega ja elurikkuse kaitsega, looduspõhised lahendused ehitistes (murukatused ja roheseinad). Arendustel nö looduspositiivne lähenemine – pärast võiks saada parem kui oli enne (ehk eelistatult teha uusi arendusi juba kahjustatud aladel neil

samaaegselt elurikkuse ja ökosüsteemide seisundit maksimaalselt parandades/taastades.. Nullheitelinn – kõik tasakaalus.
Korrastamiskohustuse põhimõtte laiendamine – üldine põhimõte, et kahju tegija hüvitab ka negatiivse mõju loodusele. Sh hall-alade „tagasikeeramine“ ehk kõvakattega pindade taas „roheliseks“ taastamine kui neil enam vajalikku otstarvet ei ole (vanad parklad, kolhoosikeskused, tarbetuks muutunud teed).

IV Sissejuhatus elurikkuse ja kliimamuutustega kohanemise arutelusse

Slaidid

Taimo Aasma Kliimaministeerium esitlus

V Arutelu: elurikkus ja kliimamuutustega kohanemine

Grupp 1 arutelu tulemused:

- Ei tohi elurikkust kahjustada, millise kriteeriumi alusel?
- Kvaliteetsed elupaigad, kui suur pindala?
- Loodusväärtuste inventuur tuleks lõpuni viia, sellega on juba alustatud, et teada millele keskenduda, põlismetsad.
- Vääriselupaikade kahjustamise keeld, kõrval tehtavate tegevuste tõttu puhvertsoon?
- Milline on talutav kahjustamise piir?
- Metsateede ehitamise piiramine/ära jätmine võiks olla üks meede, kuidas elurikkust kaitsta.
- Kui võimalik siis hoida, mitte hiljem taastada.
- Märgaladel magevee säilitamine.
- Veeseisundi hoidmine – veekaitse põhimõte.
- Vee taaskasutamine peaks olema väga oluline printsiip.
- Ohuna – metsastamine põllumaade arvelt vs toiduga varustatus.
- Oht: metsastamine ohustab ka avamaastike elustiku elurikkust ja võib olla lisaks ka kliimaeesmärke kahjustav (nt märgaladel)

Grupp 2 arutelu tulemused:

- Miinimumpõhimõte, et elurikkusega tuleb kliimaseaduses arvestada, kliimameetmed ei tohi kahjustada elurikkust, üks toetab teist.
- Definitsioonid, et me saaksime ühtemoodi aru, millest me räägime. Tark kommunikatsioon, mida kunagi ei ole liiga palju nii Euroopa ja Eesti tasandil (mida me teeme, mis üks või teine tegevus endaga kaasa toob). Korduma kippuvad küsimused koos selgitustega.
- Tegevused – soode, niitude ja metsade taastamine, Euroopa Liidus on see meie tugevus, see ei lähe arvesse, meie panust ei arvestata, seda tuleks arvestada.
- Kliimameetmed peaksid elurikkust toetama – mille alusel toimub meetmete vahel valiku tegemine – printsiibid: ajalugu, võimalikult suur võimalikult lõplik süsinikusidumise võime jne.
- Sidusus, biotõrje funktsiooni kandvad organismid, puhverdusvõime, looduse võime ennast ise kaitsta jne. Segamets kaitseb üraskite eest paremini kui puhas kuusekultuur. Liiga palju kraave tekitatud, siis mets kuivab ära. Viimasel ajal üha sagedamaks muutuv nähtus.
- Võimalused: Ökoloogid, teadlased on meil olemas, kes saavad lahendusi välja pakkuda. Mullasüsinik, metsamulla süsinik, selle arvesse võtmine teeks arvestuse pidamise ja

eesmärkide poole liikumise selgemaks. Eesmärk peaks olema, et kui inimesel on märg ja risune soomets, siis see inimene pakub süsinikusidumise teenust.
- Toimiva rohevõrgustiku tagamine.
- Kliimaseaduse raamid tuleks paika panna, mis on võimalused, prääniku, kohustused erinevatel sektoritel, KOV ja riigil. Tegevuskava.

Grupp 3 arutelu tulemused:

- Geneetilise mitmekesisuse väärtustamine – mida mitmekesisem on geneetika, seda kohanemisvõimelisem on meie looduskeskkond.
- Sõnumiselgus, faktipõhine ja emotsionaalne kommunikatsioon, meedias kajab läbi kui halvasti kõik on, aga teadus ei toeta seda arvamust. Kuidas siis need asjad tegelikult on.
- Tavaliste liikide kaitsele – need, mis moodustavad ökosüsteemide toimimise vundamendi - ei pöörata piisavalt rõhku.
- Polariseerumise vältimine: hea seisund vaid kaitsealadel vs halvenev looduse seisund väljaspool kaitsealasid.
- Kaitsealasid kõik hoiavad, aga väljapoole jäävad tavalised liigid, kuidas neid hoida?
- Planeerimisseaduse muutmise vajadus – seoses kliimamuutustega, elurikkuse tagamisega.
- Looduse hüvede tagamine läbi ruumilise planeerimise.
- Elurikkuse säilitamine peaks olema hüvitatud ja väärtustatud.
- Kuidas tagada, et kliimameetmed arvestaksid elurikkusega ja tagaksid ka konkurentsivõime? Inimese kohanemine kõige sellega, töökohad kaovad, ümberõppe võimalus jne
- Minimeerida inimese tekitatud kahju, aga algset olukorda ei ole võimalik taastada.

Grupp 4 arutelu tulemused:

- Kompleksne seire/tervikvaade
- Liikide kaitsekategooriate (ja kuuluvuse) ülevaatus
- Kaitsealade sidususe küsimus, rohevõrgustik (sh linnad)
- Metsamajanduse ja liigikaitse /ühisosa otsimine
- Silotornid (looduskaitse)raha kasutamisel
- Olemasolevate kaitsealade kaitsekorra parandamine
- Looduskaitsetegevuste kliimamõju mahu määratlemine
- Rohevõrgustike ruumiline täpsustamine
- Ettevaatusprintsiip taastamisel
- Taastamise asemel eelistada kaitset (põhimõte, et olemasolevate väärtuste hoidmine on kergem ja tulemuslikum kui hiljem kahjustunud alade taastamine)
- Eesti tingimustele vastava püsimetsanduse defineerimine
- Mõistete täpsustamine ja selgitamine
- Taastamine vs isetaastumine
- Kraavide rekonstrueerimise otstarbekuse kaalumine (võib olla pole alati vaja) kohanemine:
    - vee hulga vähenemine kliimasoojenemise tulemusel
    - mõju metsamajandusele talvel
    - kahepoolne reguleerimine kuivendussüsteemides
- Tulevikukliimaga sobivate liikide leidmine
- Kompensatsioonid automaatselt ja õiglaselt – metsamaa looduskaitse alla viimise hinnastamine
- Kliimakindel ja elurikkust arvestav taristu metsades (teed)
- Looduse kahjustamise maksustamine. Eristame tegevused ja nende mõju (kuivendus, raied)
- Rannaniidud ja kliimamuutuste mõju neile, saareliste alade tulevik

- 30% - 70% looduskaitse-majandusmetsade osakaal fikseerida
- Metsade koondumine suuromanike kätte on probleem
- DNSH -do not significant harm – vähim, et kliimameetmed ei tohi elurikkust kahjustada

Kokkuvõte Teamsi vahendusel tulnud küsimustest ja kommentaaridest:

Peamiselt arutati Teamsis turba kaevandamise üle majandusliku mõju ja kliimaneutraalsuse vahelise tasakaalu aspektist. Tehti ettepanek rõhutada aiandusturba vajalikkust ja asendamatust ja soodustada kliimaneutraalsuseni jõudmist ning koostada analüüs turbatootmise lõpetamise majandusliku mõju hindamiseks. Lisaks märgiti, et turbasektor peaks keskenduma sellele, kuidas Eestis turba kaevandamise asemel viljeleda taastuvate meetoditega aiandusturba kasvatamist ja efektiivsete alternatiivide kasutamist. Nenditi, et aiandusturbale ei ole leitud võrdväärset aseainet.

Kokkuvõtted

Antti Tooming: Eesmärk on ambitsioonikas. Ootame selle kohta tagasisidet, mis on võimalused ja väljakutsed selle raames. Mõtleme kvantiteedile (raiemahud, muud mahud) ja kvaliteedile.

Teeme kokkuvõtte, saadame teile tagasisideks ja kommenteerimiseks. Järgmine fookusarutelu toimub märtsis.